

fòrum mundial

fòrum mundial d'educació

de educação

ENTREVISTES

Per Neus Santaner, Pere Polo i Albert Sansano

Assessora del Gabinet de la Secretària Municipal d'Educació i Coordinadora de Relacions Institucionals del Comitè Executiu del Fòrum Mundial d'Educació.

LESLIE CAMPANER DE TOLEDO

“Des de fa una dècada som una clara referència d'un govern popular i democràtic amb alternatives concretes al projecte neoliberal”

Lesli en tot moment realitzà una tasca immillorable

Al llarg del FME la vàiem a totes parts, a l'hotel rebent les delegacions, enviant-nos a una roda de premsa o a una emissora de ràdio o televisió, seguint el desenvolupament de les sessions i la presència dels convidats. Després del breu descans que es produïa a l'hora de sopar, moment en què també procurava ser una bona amfitriona, procurava arreplegar informació complementària, saber de les nostres opinions. Va ser també el moment de conèixer les seves.

PIS.- Ens pots parlar de com sorgeix la idea de celebrar el Fòrum Mundial de l'Educació?

L. Campaner.- El Fòrum Mundial d'Educació neix a partir del Fòrum Social Mundial (FSM). I neix a partir de la decisió d'un comitè, amb la idea de crear una experiència que fos capaç de resituar l'esperança en l'horitzó històric de la humanitat i mostrar que la construcció d'un altre món nou és possi-

ble. Per això, es planteja recuperar la visió de les lluites socials com a dimensió fonamental de la conquesta dels drets humans i la solidaritat com a valor superador de les polítiques neoliberals centrades en el capital com a única mesura de valor, i enfonsar el discurs de la supremacia del pensament únic amb pluralitats i alternatives concretes que dibuixen una nova correlació de forces, enriquida i enfortida amb les lluites de totes les dones i homes, edats, credos, ètnies, orientacions sexuals, països i cultures diferents, amb un respecte profund al pensament lliure, respecte a les diferències i a les capacitats de cada un i de tots per garantir el futur de la humanitat sense exclusió, social, econòmica i cultural.

Durant el FSM al mateix temps que es desenvolupaven debats teòrics i solucions pràctiques, es va comprovar com l'educació era absent entre les

organitzacions que proposaven alternatives a les conferències principals. Això va motivar que els seus organitzadors cercassin un fòrum que pogués ser representatiu en l'organització, i capaç d'elaborar propostes en el camp educatiu en la perspectiva del II Fòrum Social Mundial.

PIS.- Què suposa per a la ciutat de POA un esdeveniment com el Fòrum?

LC.- El món ja no és el mateix, Porto Alegre i Rio Grande do Sul tampoc. Des de fa una dècada som una clara referència d'un govern popular i democràtic amb alternatives concretes al projecte neoliberal. La ciutat continua il·luminant-se i renovant les seves energies per a la continuació i ampliació de la lluita.

En aquest marc, l'Ajuntament de Porto Alegre, a través de la Secretària Municipal d'Educació, en una iniciativa emparada per l'entusiasme i les expectatives dels dies esperançadors de la resposta a Davos, va fer una crida a totes les organitzacions governamentals i no governamentals, moviments socials, institucions educatives, entitats de classe i científiques, en definitiva a totes i tots els que estassin relacionats amb el món educatiu, per construir junts el Fòrum Mundial d'Educació el lema del qual, "*A Educação no mundo globalizado*" partia d'una clara posició i marcava la direcció dels debats que preteníem portar a terme.

A l'abril, en contraposició al "Fòrum da Liberdade" (un congrés promogut pels representants del neoliberalisme al Brasil) que presentava el seu programa a càrrec de seriosos i encorbatats senyors en un espai elitista i reservat, vàrem presentar el FME en un espai popular: les golfes del Mercat Públic de Porto Alegre (un encantador espai ple de botigues d'artesanía, bars i restaurants populars).

PIS.- I a partir d'aquí?

LC.- Es va iniciar la connexió amb el món, un diàleg que va reduir distàncies i temps en una relació fraternal i constructiva. La formació del Comitè Organitzador es va anar construint espontàniament i les contribucions en diverses llengües proliferaven, es va fer evident la necessitat de traductors, d'un Comitè Executiu, i posteriorment d'una Comissió Temàtica. En unes ocasions les propostes ens arribaven des de fora, en altres érem nosaltres els que les plantejàvem. Això suposava reunions, discussions acalorades, avanços, retrocessos, adhesions, propostes, discussions tranquil·les, treballs nocturns, nits d'insomni, menjades pendants, veure els fills a penes, suports, més adhesions, llargues reunions i reunions llampec en un bar, trobades i desencontres. Tot això hi va ser a l'hora de donar cos i forma al FME. Com en tot procés democràtic, la pluralitat en l'origen de les diverses propostes no

sempre va ser fàcil, però certament va ser un aprenentatge molt ric per a tots aquells que vàrem viure aquesta experiència de les reunions de Porto Alegre, o dels innumerables e-mails i les diàries telefonades.

Aquest procés de preparació del Fòrum ens porta a la convicció que la utopia pot deixar de ser-ho per convertir-se en una possibilitat que cal desenvolupar. I varen ser molts els que varen donar crèdit i afirmen aquesta possibilitat. Molts més dels 15 mil que varen ésser presents a Porto Alegre, molts més que els que no varen poder venir, molts més que aquells que es varen sentir parlar al FME. Aquells que no volen adonar-se, no tendran més remei que fer-ho quan més de 40 mil persones s'han manifestat contra el neoliberalisme i demanat la pau, quan més de 300 persones han estat treballant com a voluntàries per rebre els que venien d'altres llocs del Brasil o de la resta del món, quan hi ha hagut més de 700 comunicacions i experiències alternatives de diversos orígens i llocs i han estat presentades a persones àvides de coneixements i intercanvis, quan més de 17 mil persones han cantat juntes:

Eu fico com a puresa dóna resposta das crianças

E a vida, e bonica e e bonica!

Viver e não ter a vergonha de ser feliz!

Cantar a beleza de ser um etern aprendiz!

EU sei que a vida devia ser bem melhor e será

Mes isso não impede que eu repetisca:

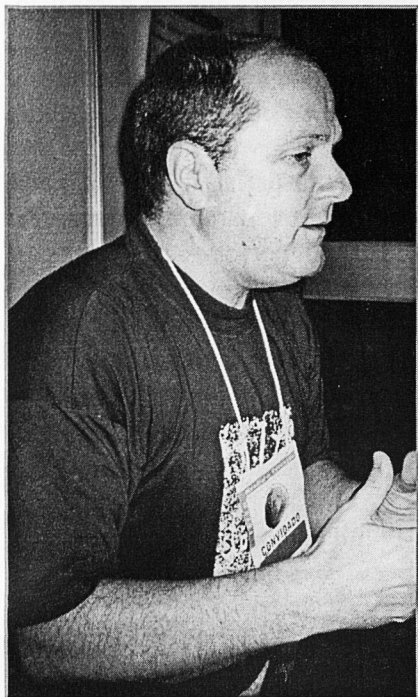
E bonica, e bonica e e bonica!

(Gonzaguinha - *O que é, o que é?* - 1982)

PIS.- Com valoraries el FME. Aspectes més positius, alguna cosa a corregir... com veus la continuïtat del FME, la seva relació amb el FSM...?

LC.- Són molts els aspectes positius i sens dubte hi ha molt que ha de ser millorat. Jo apuntaria com urgent la necessitat d'una major participació dels continents, especialment d'Àsia, que ha estat absent en aquest primer Fòrum. També la formació d'un Comitè Internacional com a desafiament per a la construcció del pròxim FME. Per avançar és necessària la consolidació de propostes, accions concretes i constituir-nos com una força política capaç de construir en qualsevol lloc del món el que proposa la Carta del Fòrum "*l'educació pública per a tots com a dret social inalienable, garantida i finançada per l'estat, no reduïda mai a la condició de mercaderia i servei, en la perspectiva d'una societat solidària, radicalment democràtica, igual i justa*". I veig aquesta possibilitat en la constitució de xarxes mundials i en la constitució a altres llocs de FME, que puguin donar forces i viabilitat a aquesta lluita, la seva inserció en el Fòrum Social Mundial i el compromís real i ferm de tots els subjectes que el formen.

President de la Confederació dels Educadors Americans i de l'Associació de Funcionaris de la Universitat del Treball d'Uruguai (AFUTU). És també el responsable de Relacions Internacionals de l'Institut d'Investigació i membre del comitè editorial de la revista Horizonte

*Fernando Rodal
un sindicalista carismàtic*

FERNANDO RODAL

“Els sindicats tenen ara la dificultat de consolidar el moviment antiglobalització en l'àmbit mundial, amb la diversitat que manifesta (marxisme, feminisme, ecopacifisme...) i on, a més de resistir, tenen la responsabilitat de proposar alternatives sindicals”

Conversar amb Fernando Rodal és sempre un plaer. Amè, càlid. La seva veu esquitxada pel Riu de la Plata, no transmet a primera vista que darrera d'ella s'amaguin molts anys d'experiència gestant la construcció del moviment sindical uruguaià i la coordinació del moviment continental americà. Després d'hores davant d'un cafè, passejant pels carrers de Porto Alegre o debatent amb els delegats del Fòrum, vàrem pensar que era necessari encendre l'enregistradora i traslladar part del seu pensament...

PIS.- Fernando, un dels debats que ha existit en el Fòrum ha girat entorn de termes com mundialització, globalització... però, és possible que, per entendre'ns, puguem parlar d'una idea de globalització que tengués en compte els interessos dels treballadors?

Fernando Rodal.- Primer i abans de res saludar els companys dels STEs d'Espanya i el gust de compartir de nou amb ells la lluita en el camp educatiu. La idea que ens proposeu va en la línia d'avançar en el que nosaltres anomenem globalització positiva. En aquesta línia, en el FME hem parlat de les iniciatives que s'han desenvolupat en els últims anys i que van encaminades a la reconstrucció del

moviment popular. Aquesta tasca no és fàcil, cal llançar una mirada als anys 80 quan les utopies giraven entorn d'un món bipolar i llançar una nova teoria i pràctica sindical que tenguí en compte aquest nou món unipolar, altament homogeneïtzat per EUA i que parteix d'Europa. Això no vol dir que hàgim de fer creu i ratlla en la història dels moviments populars. No podem oblidar el que la història de la lluita dels 60 aporta al moviment sindical, sinó d'analitzar quins aspectes de la lluita dels 60 no han sabut adaptar-se a la situació dels 90. Estem obligats a reconstruir estratègies i accions.

PIS.- Com veus per tant la lluita contra la globalització neoliberal des del moviment sindical de l'educació?

FR.- Com deia abans, també en educació la història és distinta. Els sindicats i els moviments socials ja no s'agrupen clarament per tendències. Les tendències s'agrupen en conglomerats diversos més plurals, on la convivència obliga a un nou tipus d'activitat i lluita, que tendeix a la recerca del consens en l'acció, sense perdre els perfils que fa d'un sindicat un ens transformador. En aquesta línia, els sindicats tenen ara la dificultat de consolidar el

moviment antiglobalització en l'àmbit mundial, amb la diversitat que també té (marxisme, feminisme, ecopacifisme...) i on, a més de resistir, tenen la responsabilitat de proposar alternatives sindicals. Els sindicats no poden caure en aquest camp d'algun sector dels intel·lectuals que descriuen la situació sense prendre partit. No basta d'oposar-se a quelcom, si no prenem partit sobre alternatives concretes, la transformació no es produeix.

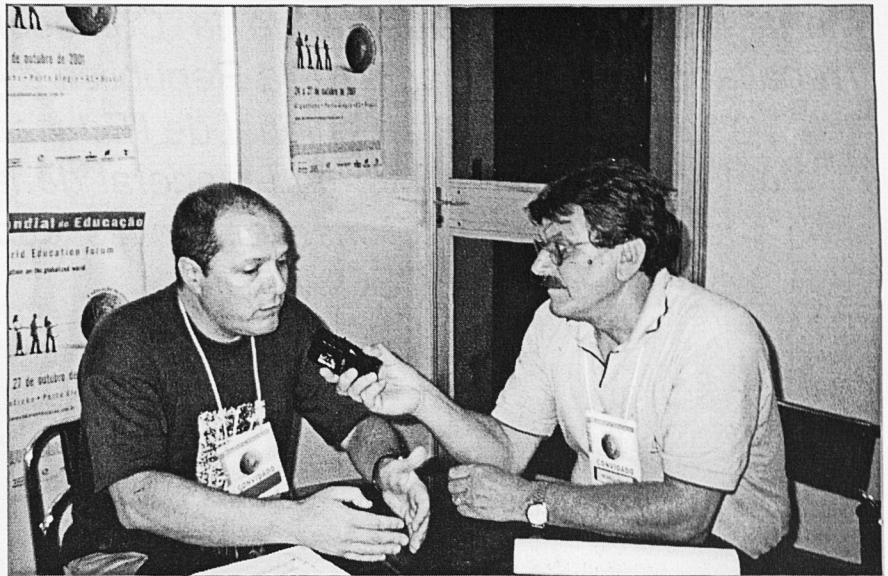
PIS.- Ja que parles dels intel·lectuals, avui cada vegada hi ha més veus que s'incorporen al moviment antiglobalització...

FR.- És cert que molts dels intel·lectuals que varen ser captats per la dreta, els governs o els organismes internacionals, estan retornant al camp del progrés. Jo no obstant no crec que de cop s'hagin adonat del seu error, en primer lloc perquè crec que molts d'ells se'n varen anar per interessos econòmics. El que passa, és que avui s'està aconseguint quasi un consens general en l'àmbit de la intel·ligència, és molt difícil defensar el neoliberalisme com a solució a les diferències socials. S'ha produït un desplaçament de les idees, cap a les posicions que prioritzen la solució de les necessitats de les classes desfavorides.

PIS.- Tornant al moviment antiglobalització. Com valoreu la seva activitat, com penses que hauria de desenvolupar-se en l'àmbit educatiu?

FR.- El moviment el podem agrupar en dues tendències. D'una banda, la que representa la classe treballadora organitzada, que resisteix pacíficament, però fermament dins del sistema, i d'altra banda, un sector representat per grups minoritaris, que practiquen el que s'anomena l'acció directa contra el sistema. Des de la nostra confederació consideram que seria un acte de supèrbia dir a aquestes organitzacions com s'ha de lluitar, però sí que manifestam la nostra preocupació davant del risc de caure en les provocacions. Cal evitar donar arguments a la dreta perquè aquesta pugui desenvolupar una repressió tan brutal com la que estam vivint directament o indirecta després dels atemptats de l'11 de setembre i que està generant el desenvolupament militarista i policial que hegemonitzen els EUA i alguns països d'Europa.

Pensem que la lluita actual ha de desenvolupar-se

entorn de tres eixos. Ha de ser experimental, ha de ser molt creativa i ha de ser asimètrica perquè ens trobam en una relació clarament deficitària. I si ens centram en el camp educatiu, després d'entendre l'educació com a dret, hem d'avançar no sols amb la seva contemplació en la llei -avui pràcticament totes les constitucions l'arreglen- sinó perquè es pugui exercir. És a dir, hem d'avançar perquè hi hagi inversió pública, perquè els pares tinguin les capacitats -culturals, econòmiques- de poder portar els seus fills a l'escola. Això, ens porta també a combatre la visió de l'educació com a mercaderia. Es tracta de reivindicar no sols l'educació pública com a dret, sinó la possibilitat d'exercir aquest dret de forma real. Amb això ens adonam, també, que això no és possible si no canviem les relacions polítiques i econòmiques de la societat.

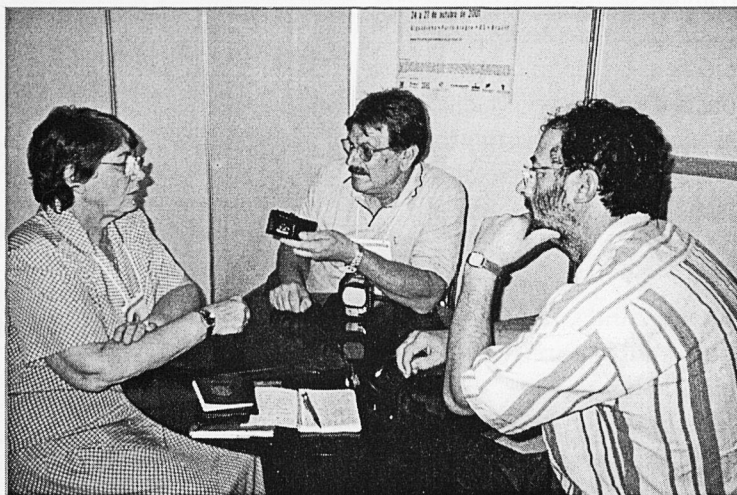
PIS.- Com pot contribuir el FME en aquesta tasca?

FR.- El FME és una via més per contribuir a la necessària lluita contra la por, per reconstruir l'esperança i la resistència, però té també a veure amb la forma de trobar fórmules d'acció, a veure que no només hi seràs. La Carta del Fòrum, a pesar de reflectir un marc polític general, fa una referència a totes les aportacions específiques que en el camp educatiu s'ha portat a terme en fòrums anteriors (Quebec, Montevideo,...) i reflecteix l'avanç que, en aquest terreny, està portant a terme aquest moviment de consens dels treballadors de l'ensenyança. El document a més, ja ens situa dins del pròxim Fòrum Social Mundial, i amb això fa el bot perquè el tema educatiu sigui assumit per la classe treballadora en el seu conjunt. Hem de recordar que un dels mandats del FME és que en el pròxim FSM l'educació ocupi un espai privilegiat...

Marta Maffei és presidenta de la Confederació Nacional dels Treballadors de l'Educació de la República d'Argentina (CTERA) i vicepresidenta de la Internacional de l'Educació.

Jocelyn Berthelot és Secretari General de la Confederació dels Educadors Americans i Conseller d'Investigació de la Central des Syndicats du Quebec (CSQ)

MARTA MAFFEI I JOCELYN BERTHELOT

“En el pròxim FSM podrem concretar més com des de l'esquerra es planteja la defensa de l'Educació Pública”

La nostra intenció era entrevistar Marta i Jocelyn en dos moments diferents. Amb Marta ens hagués agradat tractar també la situació actual dels treballadors argentins davant de la prolongació de la crisi del seu país, de la necessitat d'aquesta Carpa Blanca permanent que viu l'educació argentina. Amb Jocelyn, que ens parlarà més del desenvolupament de la Declaració de Quebec, de la qual va ser un dels artífexs i del seu treball com a Secretari general de la Confederació d'Educadors Americans. Però tot es va desenvolupar d'una altra manera.... Una altra vegada serà.

PIS.- Bé, hauríem de començar parlant de l'origen del Fòrum, no?

Marta Maffei.- El Fòrum sorgeix com a resposta de l'esquerra davant del fenomen de la globalització. Es tractava de reunir milers de persones perquè poguessin discutir sobre com seguir resistint. Amb anterioritat, en el FSM no es va aconseguir una àmplia participació del món educatiu i sindical, i en conseqüència, va sorgir la idea d'aquest FME, que a més s'ha vist enriquit amb una notable presència d'altres moviments socials (ONGs, Moviments de Renovació Pedagògica, Moviment dels Pagesos

Sense Terra, etc.), que ha contribuït a aquesta concurrència massiva. No obstant, no hem aconseguit que el fòrum sigui prou mundial. Ha estat molt important per al Brasil, on davant de la dispersió dels seus treballadors, el Fòrum ha estat un gran avanç, i per a Amèrica..., però falta un camí important per arregar la veu de la resta del món.

Jocelyn Berthelot.- Un pas per corregir aquesta deficiència pot ser la proposta en què hem treballat aquests dies i que consisteix en la celebració en el pròxim FSM d'un Seminari d'Educació. Aquest, en principi seria menys massiu al pretendre que sigui representatiu, per delegació exclusivament, de les organitzacions educatives dels continents, però en ell podríem concretar més com avançar en un projecte educatiu distint al que hi ha darrera de la globalització. És a dir, podrem concretar més com des de l'esquerra es planteja la defensa de l'Educació Pública.

MM.- Clar, és que no podem pretendre que des d'un Fòrum tan massiu s'avanci cap a alternatives concretes. És difícil avançar entre tanta diversitat (de compromisos, de procedències, etc.) i això obliga a conclusions molt generals.

JB.- Però no partim de zero. Dins de la Cimera dels Pobles Americans, celebrada al Quebec l'any passat, vàrem tenir un Fòrum en què varen participar quasi totes les organitzacions sindicals, ONGs i organitzacions estudiantils d'Amèrica. Allà es va elaborar una declaració, que incloïa no sols una crítica dels problemes de la globalització i la mercantilització, sinó també algunes propostes per canviar les coses i desenvolupar un moviment de solidaritat. Des d'aquell moment, una Secretaria Continental assegura la representació del moviment educatiu americà davant del Tractat de Lliure Comerç. A partir del FSM hauríem de plantejar-nos el mateix però ara en l'àmbit mundial.

PIS.- Ja que has citat el Quebec. En les conclusions del FME s'exposa la necessitat d'arreglar experiències d'altres fòrums anteriors... La Declaració del Quebec s'ha repartit entre els assistents...

JB.- Clar, i és que a més hem de discutir coses molt concretes. Per exemple quin tipus de sindicat es necessita per fer front a la globalització.

MM.- O la necessitat que tenim a Amèrica Llatina de convertir la solidaritat en alguna cosa més que una declaració de principis. La solidaritat multinacional es fa una cosa urgentment necessària en un continent com el nostre. Un continent en què es donen casos com el de Colòmbia, on tan sols enguany més de 40 companys sindicalistes han mort assassinats.

JB.- És un desistiment el que no sapiguem què està

"Caminada da Educação contra o Neoliberalismo e pela Paz"

berament. El neoliberalisme està produint una deterioració intencionada dels serveis públics per instal·lar a les classes populars la conveniència de la seva privatització. Si no ho aconseguim evitar, després vendran els cants de sirena sobre la necessitat que cal agafar les regnes per reconduir el procés... Llavors potser ja sigui tard. Per això, tampoc hem de deixar fora del FSM el debat sobre la formació, la capacitat dels docents, el treball dels moviments pedagògics alternatius i l'ús del coneixement com un arma de lluita. És lamentable que no tots els sindicats hagin assumit la creació o potenciació de moviments pedagògics. En el nostre país CTERA lidera la potenciació d'aquest moviment alternatiu.

JB.- Sí, d'acord, però hi ha situacions diferents en el món ...

MM.- Clar, i per això dic que en el Fòrum, una de les tasques que hem de fer és analitzar aquestes situacions i fer propostes per guanyar aquest espai.

La solidaritat multinacional es fa una cosa urgentment necessària en un continent com Amèrica Llatina. Un continent en què es donen casos com el de Colòmbia, on tan sols enguany més de 40 companys sindicalistes han mort assassinats.

passant a la resta dels treballadors de l'educació del món, el que no establim, per exemple, una solidaritat vertadera amb els sindicalistes que estan sofrint la repressió.

MM.- Però a més, no ens podem limitar al que tradicionalment s'entén com sindical. Hem d'assumir i defensar que l'Educació Pública ha de canviar i per això, no n'hi ha prou amb fer popular l'eslògan de la "Defensa de l'escola pública". Cal aconseguir que l'Escola Pública sigui una resposta a les necessitats de la població, un instrument per al seu alli-

PIS.- En quina mesura poden contribuir a aquestes tasques les xarxes que pretenem construir?

MM.- Crear xarxes de comunicació entre els sindicats d'educació progressistes és molt important, però perquè aquesta xarxa tenguí valor, necessitem una representació més plural i diversa dels treballadors del món. La xarxa que hem creat ja ha aconseguit integrar altres sectors, a més dels sindicals i dels educatius, i és una experiència que hem de desenvolupar a partir de les conclusions del Fòrum.

La seva acció s'ha esbossat en algunes conferències i és una lluita que ha d'ampliar la seva acció als processos del coneixement, a les metodologies, als continguts. No hem d'oblidar que els treballadors de l'ensenyança tenim un arma poderosa que és la capacitat d'arribar al desenvolupament del mateix procés educatiu.

Cal recuperar l'entusiasme d'aprendre, però en aquest fòrum hem parlat de la importància de recuperar la passió d'ensenyar davant del procés de tecnocratització que sofreix l'educació. Avui hi ha molta competència per realitzar curssets, per obtenir certificats, o omplir el currículum personal, però molt poc de debat sobre quin tipus d'instrument és l'apropriació del coneixement.

La resistència a la globalització neoliberal exigeix que discutim quin tipus de xarxa, quin tipus de poder construïm nosaltres per oposar-nos a aquest altre tipus de xarxa, de poder, que ja té muntat el capital i que els capacita per dominar els estats.

PIS.- Planteges crear una contraxarxa, una xarxa alternativa?

MM.- Nosaltres no podem construir la mateixa xarxa, amb les seves mateixes característiques. La nostra ha de ser una xarxa popular, participativa. Haurien de ser unes xarxes que involucrin el conjunt de la població, unes xarxes de poder popular capaces d'oposar resistència civil. No estic parlant de resistència armada, estic parlant de resistència cultural.

PIS.- En quina mesura pot contribuir a aquest treball la Internacional de l'Educació (IE)?

JB.- La IE és una altra cosa. Fa bé el seu treball, però en ella no es desenvolupa aquest treball al costat d'altres moviments socials.

MM.- I és que a més, els educadors dels diferents països no tenim el mateix niçell. Dins de la IE

MM.- Sí, perquè per exemple, una qüestió a resoldre és el que entenem per solidaritat. Per a alguns, solidaritat és dotar d'uns recursos que possibilitin desenvolupar programes, mentre que per a altres, pot ser crear una estructura que permeti recolzar aquelles persones que per la seva voluntat de lluitar per l'escola popular puguin ser empresonades, assassinades, desaparegudes. Això és molt important per als nostres països, on el silenci dels educadors està vinculat al temor cap als centres de poder, a les complicitats.

PIS.- Estau parlant també d'esperança. Us hem sentit dir que una altra escola, una altra societat és possible...

MM.- La derrota cultural dels pobles, els danys que el neoliberalisme ha causat, són possibles de revertir. Les economies, les privatitzacions, també. Ens pot dur deu, vint, o més anys, però és possible. El que és més difícil és revertir la convicció dels que pensen que no es pot revertir, i per tant, això ha de ser una de les nostres tasques prioritàries.

JB.- Aquí a Porto Alegre estam vivint aquesta idea, aquesta esperança. Una sala plena de joves i menys joves que pensen en un altre món, que diuen "aquí l'estam construint". A Porto Alegre hi ha hagut un canvi polític i a partir d'ell s'han desenvolupat nous projectes.

MM.- Jo no estic d'acord que el primer canvi hagi de ser polític. Els canvis es donen en el sistema social, en les organitzacions, i en un moment es vertebra en un canvi estructural de la política, de com entendre la política a l'acostar aquesta a la societat. El problema el tenim quan els polítics s'han allunyat de la representació social i només representen els conflictes d'interessos dels sectors dominants. Acostar la política al poble és també un procés educatiu. Per això a Porto Alegre hi ha un

...els danys que el neoliberalisme ha causat, són possibles de revertir. El que és més difícil és revertir la convicció dels que pensen que no es pot revertir, i per tant, això ha de ser una de les nostres tasques prioritàries.

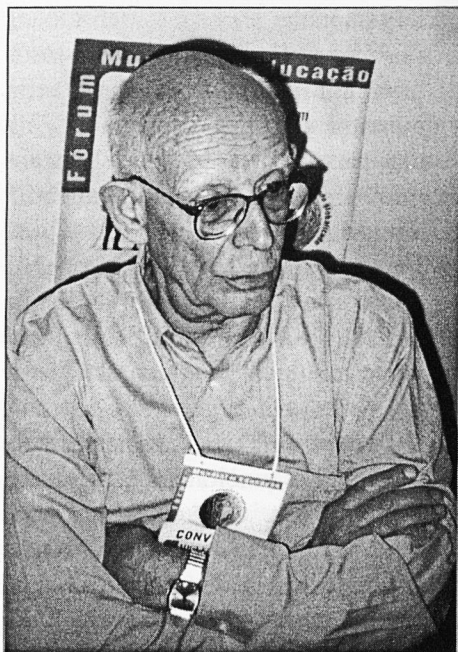
(igual que succeeix en el món intern de les ONGs), hi ha moltes organitzacions que són quasi governamentals, que estan manejades pel poder. Les organitzacions sindicals autònomes no som la majoria, i això és una dificultat per llançar des de la IE una campanya per recuperar l'educació pública.

JB.- Per això, consideram positiu desenvolupar a partir del FSM un seminari d'educació, que permeti que, quan els seus delegats tornin a casa, no sols portin principis generals, sinó línies concretes de com avançar en la defensa de l'escola pública, de la solidaritat internacional, etc., etc.

procés esperançador. Després dels dotze anys del PT en el govern, hi ha hagut més de 750 assemblees populars (hi han participat més de 4 milions de persones), on la gent ha après a defensar els seus drets, a construir la democràcia. És molt interessant aquesta combinació de democràcia representativa amb formes de democràcia directa. Aquesta experiència enriquidora, sense pretendre el seu trasplantament mecànic, ens pot servir per pensar que el que ocorre en la política, també pot, i ha d'ocórrer, en el sindical, en l'educatiu, perquè l'escola pot convertir-se en la veu dels que no tenen veu.

Miquel Soler és català d'origen i va emigrar d'infant a l'Uruguai. Va fer de mestre rural i de formador de mestres a diferents països de l'Amèrica Llatina. Ha estat a la UNESCO, com a responsable de l'àrea d'alfabetització, educació d'adults i desenvolupament rural, i com a subdirector general d'educació als anys setanta i vuitanta.

MIQUEL SOLER

“L'escola pot treballar els problemes de la diferència cultural, de la diferència ètnica, de la diferència de llengua amb termes positius. Em sembla patològic que els pares es vegin forçats a treure els fills de l'escola pública perquè l'escola pública recull els immigrants”

PIS.: On va néixer?

Miquel Soler: A Corbera del Llobregat, un poble que queda a 20 Km. de Barcelona, província de Barcelona.

PIS.: L'any...?

MS: El 1922.

PIS.: I vàreu partir cap a Amèrica?

MS: El 1926, quan jo tenia 4 anys, els meus pares i la meva família ens en vàrem anar cap a l'Uruguai. En aquell temps era freqüent que molts europeus, d'Itàlia, d'Espanya,... anessin a fer Amèrica, en la pobresa naturalment, era gent treballadora; però en aquell moment els països d'Amèrica Llatina estaven en construcció podríem dir, tenien una gran capacitat de rebre immigrants, hi havia feina, de manera que no es plantejava cap greu problema, aquesta emigració era normal.

PIS.: Llavors, la seva educació primària va ser...?

MS: Jo vaig aprendre el castellà a l'Uruguai i quan parlo el castellà sóc el que a Catalunya diem un sudaca, parlo com un sudaca, no pronuncio com els castellans sinó com a l'Amèrica del Sud.

PIS.: Em referesc a la seva formació bàsica

MS: Vaig fer primària, secundària, la normal, tota la meva formació com a mestre, sempre a l'Uruguai.

PIS.: I va exercir com a mestre allà, també?

MS: Sí, quan vaig acabar la meva carrera me'n vaig anar al camp, de mestre rural i en això se'm van passar vint anys.

PIS.: Vint anys fent feina a una escola rural?

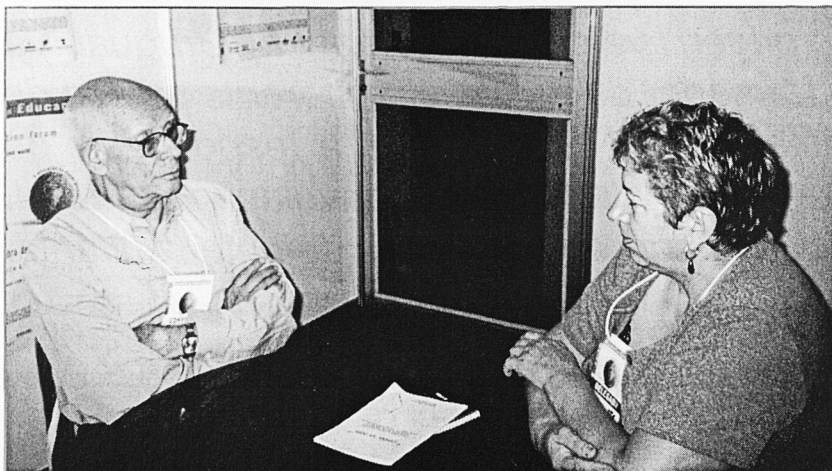
MS: A diferents llocs del país, i en diferents nivells i responsabilitats. La primera escola en la qual vaig treballar era el que encara en diem escola unitària, d'un sol mestre, de tres nivells (primer, segon i tercer) i jo la vaig portar fins al sisè, és a dir que tenia tot l'ensenyament primari al meu càrrec i vaig portar l'escola d'uns vint-i-cinc o trenta alumnes fins a seixanta.

PIS.: Tot sol?

MS: No, perquè ja al segon any em van designar un mestre ajudant, jo era el director de l'escola i ell m'ajudava, ens repartíem els alumnes, els sis graus, entre dos.

PIS.: Aleshores, vostè quan torna a Catalunya?

MS: Ah! Vaig trigar molt, perquè mentrestant a Catalunya i Espanya hi va haver esdeveniments

d'una enorme importància que no m'estimulaven absolutament gens a tornar, i a l'any 1961, quan jo ja era grandet, vaig entrar a la Unesco. La Unesco ja coneixia el treball que jo feia en el medi rural, que no era només fer classes als alumnes, jo ja vaig acabar com a director d'una regió de 250 Km2, amb 7 escoles, totes rurals i amb un treball de desenvolupament comunitari: treballava amb un equip on hi havia mestres, agrònoms, infermeres, metges,... i era un treball de desenvolupament rural integrat i això era una cosa d'un cert interès, ben a prop d'aquí, del Brasil.

PIS.:I teníeu també alfabetització?

MS: Tenia alfabetització d'adults, treball amb joves, esport, etc., en una regió rural, majoritàriament de famílies pobres; hi havia els pagesos que es defensaven una mica millor però en general eren pobres i hi havia molta feina a fer. Llavors, com que la Unesco coneixia aquest treball meu, en un determinat moment em va convidar a col·laborar amb altres països i em va oferir un càrrec en un ministeri, en el que en aquell moment se'n deia d'afers camperols. Hi havia el ministeri d'educació, que s'ocupava de l'ensenyament urbà,

popular va posar atenció a la necessitat dels infants del camp. I hi havia molta feina, perquè hi havia molts mestres que treballaven sense cap formació, etc. i per això la Unesco va posar al cap d'aquell ministeri una persona que tenia experiència, que era jo i que, en fi, ajudava en el que es podia fer, però vaig aprendre molt i vaig treballar per la gent en la formació de personal...

PIS.: Quin temps hi va estar?

MS: Tres anys. Després vaig anar a dirigir un centre a Mèxic, on hi havia gent de tot Amèrica Llatina, per parlar-los del desenvolupament comunitari amb un esperit educatiu. Era un centre a l'interior de Mèxic, no de la ciutat, que estava sostingut pel govern de Mèxic i per la Unesco i que funcionava en una propietat que havia estat del general Alfredo Cárdenas -que com a membre de la revolució mexicana va presidir Mèxic uns quants anys- i el general Cárdenas, que era un home de sensibilitat, va deixar la seva casa perquè aquest centre funcionés bé. I rebíem alumnes de tot Amèrica Llatina, de tots els països i allà hi vaig estar sis anys. Després vaig ésser traslladat a l'oficina que la Unesco té per a l'Educació a l'Amèrica Llatina, a Santiago de Xile, i allà vaig arribar al final del govern del senyor Eduardo Freire, demòcrata-cristià, vaig veure la pujada d'Allende, vaig col·laborar amb el govern d'Allende, sempre en el costat educatiu i vaig veure l'onze de setembre i pocs mesos després -ja havia demanat a la Unesco de treure'm d'allí perquè no era lloc per treballar- em varen traslladar a la seu que la Unesco té a París. Allà

a l'Uruguai hi havia una dictadura que ens tenia molt marcadets, ens tenia ben senyalats perquè tot el que havia fet abans els semblava que era subversió, naturalment: l'educació és sempre subversiva per a algunes mentalitats.

i el ministeri d'afers camperols que s'ocupava de la justícia rural, de la reforma agrària i de l'ensenyament rural, ... i de la formació de mestres rurals. De manera que era un moment molt maco perquè aquell país havia tingut una revolució popular en el 1952 i encara, al 61, els efectes d'aquell canvi polític se sentien molt bé; i en aquests nou anys havien multiplicat per tres el nombre d'escoles rurals, i de mestres rurals, i d'alumnes rurals, perquè era un país on l'educació rural era molt endarrerida i aquesta revolució, aquest moviment

em varen designar director de la divisió d'alfabetització i educació d'adults i desenvolupament rural, vaig treballar tres o quatre anys en aquesta divisió i després vaig ser promogut per a la subdirecció general d'educació a la seu de la Unesco. I a l'any 1982, quan va arribar l'edat de la jubilació i em vaig jubilar, aleshores se'm va plantejar un problema, a mi i a la meua família, la meua dona: decidir, estant jubilats, on anam a viure; podíem quedar-nos a París, però no era massa interessant

malgrat tots els atractius que té París, podíem anar a qualsevol lloc però... s'havia d'escollir, podíem anar a Barcelona que era un lloc que la meua dona estimava molt i on ja hi havia la democràcia suficient com per estar tranquils, o podíem tornar a l'Uruguai perquè la meua dona és Uruguiana i jo havia treballat fa uns anys a l'Uruguai però allà hi havia una dictadura que ens tenia molt marcadets, ens tenia ben senyalats perquè tot el que havia fet abans els semblava que era subversió, naturalment: l'educació és sempre subversiva per a algunes mentalitats. I no vaig poder tornar a l'Uruguai, me'n vaig anar a Basilea i allà estic, allà ens hem quedat molt a gust i tot va bé.

PIS: I ara una pregunta, amb tota l'experiència que teniu en el camp educatiu, centrat en el món camperol, de comunitats, que no just és educació a l'escola, sinó educació integral de la comunitat, com veis -no a nivell de ponències sinó fora de les ponències, amb tota aquesta quantitat de mestres que hi ha del Brasil- com heu pogut detectar la situació de l'educació sobretot a països com Brasil, o alguna informació que us ha arribat de l'Uruguai, Argentina, etc. -amb l'experiència que teniu, vostra, respecte a cinquanta anys després-?

MS: Amèrica Llatina és un mosaic molt divers, molt variat, molt ric, i les diferències són molt grans: el Brasil és una cosa, l'Argentina és una altra, l'Uruguai és una altra però si ens n'anem a Mèxic, a Hondures, a Cuba és una altra, o a Nicaragua, etc... de manera que un panorama homogeni de l'educació a Amèrica Llatina mai no es pot tenir, no s'ha de buscar, hi ha alguns trets més o menys comuns, potser, però la major part de les característiques són diferències, d'un país amb l'altre. A Amèrica Llatina s'ha produït un fenomen força important i és que hi ha hagut -com a tot el món, d'altra part- una migració del camp a la ciutat, allà cap als anys 30 Amèrica Llatina tenia un 30% de població urbana i 70% de població rural, i ara deu tenir al votant del 75% de població urbana i 25% de població rural, i a alguns països com l'Uruguai n'hi queda un 8%, de població rural, això fa que hi hagi moltes escoles rurals que tanquin per manca d'alumnes i hi ha un problema molt, molt, molt greu, aquí al Brasil i tots els països que és el que representa l'educació d'una població originària del camp que s'ha traslladat a la ciutat, a ciutats que no tenen un desenvolupament industrial que els pugui absorbir de tal manera

Treffpunkt

Aprender Alemany sense perdre el temps

Treffpunkt kompakt és el primer llibre d'introducció a la llengua alemanya bilingüe ambientat i contextualitzat en situacions típiques que es presenten entre alemanys-parlants i gent de parla castellana o catalana a Espanya, i sobretot en zones turístiques.

Aquest curs comunicatiu, basat en tasques, consta de

6 lliçons bàsiques i més un capítol «Wieder zu Hause» que tracta alguns dels temes en *Präteritum* o *Perfekt*.

Treffpunkt kompakt està dissenyat per funcionar amb mòduls específics que permeten aprofundir sobre determinats temes. De moment oferim 3 mòduls específics per l'hoteleria:

- ☐ recepció
- ☐ restaurant
- ☐ servei d'habitacions

Autoestudi i classe

Treffpunkt kompakt ve acompanyat pel següent material:

- ☐ Cassettes amb 60 minuts gravats en diàlegs, exercicis i mostres de pronunciació
- ☐ Transparències en temes del llibre i altres en general
- ☐ Material fotocopiabla i complementari per a les activitats a classe
- ☐ Guia del professor

Now!

Gramàtica bàsica de l'Alemanya

- ☐ 2 parts: explicacions i exercicis
- ☐ Bilingüe català-alemany
- ☐ Amb un apèndix de solucions
- ☐ Aproximadament 200 pàgines
- ☐ Disponible a la seva llibreria el novembre

Edita: ISI S.L.

Tel/FAX 971 75 04 86 e-mail: isi@jet.es

que aquesta gent malviu al voltant de les ciutats, en barris improvisats, en assentaments que no estan urbanitzats i en una gran misèria, moltes vegades. En aquests barris miserables dels voltants de les ciutats, que tenen diferents noms segons cada país, hi ha moltes criatures perquè la gent pobra té més fills, i llavors llavors sorgeix un problema molt important respecte a quina educació se'ls ha d'oferir a aquestes criatures que no estan en un medi productiu sinó en un medi suburbà, insalubre, sense serveis, amb molta o poca

mestre ben preparat no existeix en un nombre suficient, de manera que aquest és un dels problemes més greus que té l'educació en aquest moment a Amèrica Llatina. El problema rural també hi és però quant al problema rural, que va en disminució com he dit, hi ha molta experiència, s'ha treballat molt: des del segle XIX i en el segle XX hi va haver països que van organitzar serveis per a la comunitat rural, com Mèxic, en la seva revolució, que va trobar formes educatives molt imaginatives per crear les condicions de canvi

s'ha de començar per alimentar el nins, per vestir-los, per rentar-los tal vegada, per vacunar-los naturalment, etc. i llavors hi ha una integralitat de la feina educativa que requereix un mestre ben preparat per a això i aquest mestre ben preparat no existeix en un nombre suficient

delinqüència però de qualsevol manera amb gent aturada que no té res més a fer que defensar-se com pugui. La condició de la mare de família en aquests llocs és força difícil, de manera que hi ha el problema de l'adaptació de l'educació en aquesta nova situació, que a Europa es veu d'una altra manera: els suburbis de les ciutats europees existeixen però quasi sempre són residencials, mentre que a altres ciutats són per exemple el que al Brasil en diuen les "favelas" s'ha de forçar l'educació, ha d'existir l'educació i llavors el problema és quina educació, quin mestre, quina formació fa aquest mestre, quins serveis ha de donar l'escola perquè no és anar a la pissarra i posar quatre comptes sinó que s'ha de començar per alimentar el nins, per vestir-los, per rentar-los tal vegada, per vacunar-los naturalment, etc. i llavors hi ha una integralitat de la feina educativa que requereix un mestre ben preparat per a això i aquest

cultural, de progrés: les famoses missions culturals que eren missions amb treballadors de diferents àrees (fuster, paleta, infermera...) i aquestes missions anaven pels pobles, s'instal·laven en un poble i tractaven de promoure que la comunitat fes la construcció d'una escola perquè dur-hi un mestre i els altres tècnics d'aquesta missió cultural anessin ensenyant als pagesos com construir una casa, com fer un moble, com resoldre els petits problemes de la vida domèstica. I tot això era un intent civilitzador de la comunitat rural, indígena, que estava molt endarrerida.

En aquestes condicions podem dir que Amèrica Llatina té una llarga experiència, tots els països, aquest era només un exemple. Una llarga experiència d'educació rural i de formació de mestres rurals, en canvi tota aquesta experiència no existeix per al medi suburbà.

PIS.: És a dir que la sortida és difícil.

L'educació, la formació, l'aprenentatge dels infants que viuen en barris tan pobres del voltants de les ciutats...

MS: Sempre coincideix amb una situació econòmica d'aquests països, que estan en recessió econòmica, amb dificultats; diríem que les oportunitats de tenir feina tendeixen més aviat a disminuir que a augmentar i la població està augmentant, aleshores tenim aquesta situació amb molts problemes socials; hi ha molts països d'Amèrica Llatina que

Igual que a Cuba, a Porto Alegre els grans cartells s'utilitzen com a via de denúncia i de reivindicació

tenen les seves revoltes internes més importants, hi ha un cert perill que aquesta bomba que tenim pugui un dia rebentar. La situació de Chiapas, a partir del gener del 1994, és un exemple que en determinades circumstàncies no es pot estirar massa la corda, de tal manera que hi ha necessitat de reveure aquests problemes i que els governs assumeixin les seves responsabilitats. No obstant hi ha governs de països que no ho podrien fer sense un ajustament del comerç internacional, de les relacions econòmiques internacionals, i això agreuja el problema considerablement. De manera que els educadors tenim davant nostre un repte força important en aquesta part del món.

El Fòrum Mundial de l'Educació, al qual estam assistint, tracta de comprendre aquesta situació; els xilens ens han explicat les implicacions mundials que té aquesta problemàtica i ja veurem aquesta part de les recomanacions -propostes- que surten a la Carta de Porto Alegre, que espero que podrem acabar tots amb un bon esperit d'acord, i aquests milers de mestres tornaran a les seves escoles i tornaran a lluitar, a fer coses, a mantenir el seu esperit jove en el qual confiem tots que hi hagi les respostes necessàries per seguir endavant.

PIS.: Jo he vist una cosa i és que s'ha repetit molt d'una banda el que és la resistència i llavors l'esperança... A mi m'ha cridat l'atenció que enfront de l'esperança que tenim a Europa... Aquesta esperança, com la canalitzarem?

MS: Aquesta esperança jo penso que la canalitzaran ells mateixos perquè han d'actuar; jo sempre penso que el mestre, el treballador de l'educació té un petit món que és el seu, que és l'aula -sigui la càtedra universitària, sigui l'ensenyament a altres nivells- i en aquest món el mestre, malgrat totes les limitacions, malgrat la pobresa de mitjans i la pobresa moltes vegades del grup amb el qual està treballant com a educador, té possibilitats, sempre si creu en el destí humà, si té ideals, si té valors, si té alguna formació -que no té perquè ser una formació tècnicament molt acurada- però sí que ha de ser una forma-

ció humanament que el porti a una actitud de militància davant els problemes; aquest és el petit món quotidià del mestre, però aquest mestre solet no resoldrà tots els problemes i llavors naturalment hi ha la necessitat de convèncer els educadors de fer coses junts. Aquí, ara, n'hi ha 10 o 12.000 però en molts pobles de molts llocs hi ha agrupaments de quinze, de vint, de deu que fan un sindicat, que fan una petita forma d'organització local per discutir entre ells i per sostenir-se mútuament; això és una necessitat i una recomanació que faig sempre als mestres per tal de no treballar massa solitàriament, ja estam força solitaris a l'aula davant els deixebles però sortim d'aquesta solitud per passar als esforços que només poden ser col·lectius i han de ser col·lectius entre nosaltres i amb el poble, amb els sindicats, amb la societat en general, amb la gent sana que hi ha a tot arreu per tractar de resistir, que és una paraula clau, molt important. Jo porto sempre a sobre meu, i em sembla que té nou fulls, la transcripció del preàmbul de la declaració universal de drets humans de l'any 1948, de les Nacions Unides, que

1976-2001 25è ANIVERSARI!

ES REFUGI

Via Sindicat, 21
pati interior.

(antic edifici del
Sindicat Forà)

Telèfon 971 71 67 31
07002 Ciutat de
Mallorca

**Gràcies per compartir amb
nosaltres, durant aquests
anys, les vostres aventures**

Escenari del Fòrum a l'estadi Courtinho amb l'actuació de l'Escola Municipal de Dança de Porto Alegre

tots coneixem i que feiem esment cada vegada que es requereix; allà hi ha 30 articles que fan la descripció dels diferents drets que tots tenim: el 26 es refereix al dret l'educació, hi diu que ha de ser gratuïta i obligatòria per a l'educació bàsica, etc., però aquest document duu un preàmbul, és a dir una introducció, que va ser aprovada també i que val com la resta, i aquesta introducció diu nosaltres aprovam aquesta declaració de drets quedant entès que de no respectar-se aquests drets no els quedarà als pobles un altre recurs que la rebel·lió. Què vol dir això? Que les persones que van redactar això van tenir la saviesa de pensar que estaven advertint que si es distreien i aquells drets era passats per alt com ho estam fent es podrà produir, i serà legítim, que la gent es rebel·li. Diem la rebel·lió contra l'opressió i la injustícia, doncs allà

l'escola pública?

MS: Jo penso que la classe mitjana -estam parlant més aviat de tot el món, propi també de l'Estat espanyol, del que els passa a Europa- ha sortit de l'escola pública per culpa dels governs, que no han tingut la visió d'assegurar una escola pública amb la qualitat suficient per retenir els seus alumnes i per oferir-los un ensenyament gratuït. Si la societat reconeix que avui -estam parlant d'Europa- la informàtica és un camp que convé que la gent conegui i utilitzi i que no podem tenir els joves en la ignorància de les possibilitats que ofereix la informàtica; si això és un consens social, llavors els governs han de dir l'escola ha d'ensenyar informàtica. A quin nivell i a quina edat, si a la primària o a la secundària, això són

educadors hem de tractar que això no es produeixi perquè tots sabem que quan rebenta la bomba tots patim i el món té els mitjans suficients per mantenir no només els 6000 milions d'habitants que té sinó molts més perquè els recursos naturals ho permeten, és un problema d'organització de la societat i d'organització de la producció, de tal manera que tots puguem marxar endavant com és el destí de tot infant que neix.

PIS.: Què pensa sobre el gran repte que tenim tots d'intentar aconseguir que l'escola pública vagi endavant i que la classe mitjana torni enviar els seus fills a

el món té els mitjans suficients per mantenir no només els 6000 milions d'habitants que té sinó molts més perquè els recursos naturals ho permeten, és un problema d'organització de la societat i d'organització de la producció, de tal manera que tots puguem marxar endavant com és el destí de tot infant.

on hi hagi opressió, injustícia i falta de respecte pels drets humans aquest document, aquest paperet que és tan curtet, ens reconeix el dret a rebel·lar-nos, i no li quedarà a la gent més remei, més resposta que la rebel·lió, no? Bé, això vol dir que estem amenaçats en un món que a força de ser injust i de discriminar i de diferenciar cada vegada més i cada dia d'una manera més pronunciada la situació dels uns i la situació dels altres pot tenir aquesta rebentada de bomba que deia la companya que es podia produir. Jo penso que els

detalls tècnics, però el que és evident és que una família no té perquè dir el meu fill ha de saber informàtica, me'n vaig a l'acadèmia i pago uns quants milers de pessetes cada mes. Si reconeixem que avui conèixer només la llengua materna i no conèixer una llengua de comunicació més universal és un handicap i que convé superar-lo, els pares de família no tenen perquè buscar el professor d'anglès per als seus fills; l'escola -si es reconeix que l'anglès, el francès, la llengua que

sigui, és una necessitat del món del futur- ha de donar el nivell que correspongui, els joves han de sortir del nivell obligatori amb un coneixement d'una altra llengua o d'unes altres llengües gratuïtament, sense que això hagi de passar per una relació comercial amb una altra persona que ensenyi aquestes coses. Llavors és clar, el pare de família va traient els nens de l'escola, i els va portant a l'escola privada perquè l'escola privada li ofereix

discriminació i se'ls incita a aquesta discriminació però ells naturalment no discriminen. L'escola no té perquè crear confusió per aquest motiu, i l'escola pot treballar els problemes de la diferència cultural, de la diferència ètnica, de la diferència de llengua amb termes positius.

Jo tenc dos néts, que van néixer a Barcelona i els seus pares van decidir un moment determinat d'anar a viure a la seva terra d'origen que és l'Uruguai

...si tens un nin que ve d'un lloc i un nin que ve d'un altre i dones sentit positiu a aquesta presència, i treballes l'ensenyament sobre la base de les seves informacions tu valoritzes aquest infant, li dones una dignitat personal i fas un enriquiment del coneixement dels altres i els prepares per a la convivència, per a la multiculturalitat i per a la pau...

esport, li ofereix horaris diferents, li ofereix sala d'informàtica, etc. I tal vegada perquè s'ha anat fent el fals concepte que l'escola privada és millor que la pública i això em sembla una cosa patològica i em sembla igualment patològic que els pares es vegin forçats, empentats a treure els fills de l'escola pública perquè l'escola pública recull els immigrants. Els nens no discriminen, no discriminen com actitud natural infantil, aprenen a discriminar si a casa seva, en el seu entorn, hi ha

i es van emportar els meus néts a l'Uruguai i els van posar a l'escola. Al cap d'un temps jo els vaig preguntar, als meus néts: "Escolta: a la classe, la mestra ha explicat que tu venies de Barcelona? Ha agafat un mapa i heu localitzat Barcelona i heu localitzat Montevideo? T'ha preguntat com havies viatjat des de Barcelona? T'ha preguntat què es menja a Barcelona que sigui diferent del que es menja a Montevideo? T'ha preguntat quina llengua s'utilitza a Barcelona i com es diu tal paraula

Pianos Can Garcias

1.951

Pere Josep Garcias (Pianer)

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca) Tel. i Fax: 971 46 20 16

VENDES I LLOGUERS AMB OPCIO A COMPRA

**AFINACIONS · REPARACIONS · RESTAURACIONS
ASSESSORAMENTS · ACCESSORIS · TRANSPORTS**

La gran manifestació congregà més de 40.000 persones, entre elles Ignacio Ramonet portant la pancarta

o tal altra que aquí diem d'aquesta manera? Has parlat de la sardana? T'ha preguntat si hi havia una dansa ..." eren nens que podien explicar aquestes coses i m'han dit "no, no... no hem parlat, em va dir que segués i va fer la classe".

Aleshores, si tens un nin que ve d'un lloc i un nin que ve d'un altre i dones sentit positiu a aquesta presència, i treballes l'ensenyament de la història, l'ensenyament de la geografia, l'ensenyament de les llengües, l'ensenyament de la cultura sobre la base de les seves informacions tu valoritzes aquest infant, li dones una dignitat personal i fas un enriquiment del coneixement dels altres i els prepares per a la convivència, per a la multiculturalitat i per a la pau, perquè si a la classe viuen en pau els adults corresponents han de viure en pau, en món en pau; però si el mestre li diu al que és

nuar fent després i no sé com ha acabat això.

MS: Jo tampoc, a Amèrica Central sobretot hi ha un moviment molt fort que en diuen d'educació popular, és a dir un moviment alternatiu que ha creat una resposta educativa allà on l'Estat no en posa cap o en situacions on l'Estat no arriba perquè hi havia situacions de violència que ho impedi-
dien. D'això se'n diu a l'Amèrica Llatina, de manera general, educació popular; nosaltres podríem dir que la que feim a les nostres escoles també és popular perquè el poble som tots, però a Amèrica es distingeix aquest tipus d'educació alternativa. I aquesta educació popular moltes vegades està a càrrec de mestres que han sortit del grup: jo he vist pagesos semianalfabets fent alfabetització dels que eren més analfabets i això és legítim perquè és donar eines de coneixement

Amèrica Central hi ha un moviment molt fort que en diuen d'educació popular, és a dir un moviment alternatiu que ha creat una resposta educativa allà on l'Estat no en posa cap o en situacions on l'Estat no arriba perquè hi havia situacions de violència que ho impedi-

més morenet seu en un racó, el seu lloc, i només aprofita les circumstàncies negatives que aquella criatura pot portar, la discriminació ja està feta. De tal manera que a mi em sembla que l'escola té aquí un paper força fonamental per a la integració de la població.

PIS: Li vull demanar, ara que xerram d'aquest camp de l'educació, per una experiència de la Unesco, un projecte alternatiu, que es va dur a terme a Guatemala, fora del programa oficial, amb material propi, material que varen conti-

venguin d'on venguin, no es pot dir no a tu no et podran alfabetitzar si no ve algú que sigui dins del marc de la universitat i amb un bon salari perquè això no ho tendrem mai, de tal manera que sobre un principi que els cubans quan a les seves activitats inicials, després de la seva revolució, feien la promoció de l'ensenyament per a tothom deien "El que sabe más, enseña al que sabe menos" i així ho fan tots. Això passa bastant a l'Amèrica Llatina i té avantatges i desavantatges. Els avantatges són que, generalment, aquestes escoles populars tenen

en compte les condicions del medi humà i natural molt més que les de l'ensenyament oficial. L'ensenyament oficial redacta els currículums en un escriptori, a la capital,... i els mestres l'han d'aplicar, els infants a vegades s'interessen o no s'interessen, aprenen o no aprenen perquè allò moltes vegades no està adaptat, en canvi les escoles populars es demanen quins són els problemes que hi ha al lloc i d'aquests problemes treiem la lectura, l'alfabetització, les paraules clau per iniciar les paraules generadores que deia en Pablo Freire, els

vénen d'aquests pagesos que han viscut la discriminació, la pobresa, l'endarreriment,... de cop i volta, són propietaris, cooperativistes d'una empresa productiva i racional, naturalment els fills són formats en aquests conceptes i reben una motivació per sumar-se a aquesta ideologia que hi ha darrera del moviment sense terra. Bé, jo veig avantatges en això encara que desavantatges n'hi ha un parell: un és que a molts llocs els mestres que s'encarreguen de l'ensenyament primari no han passat per una escola normal, són joves que

que allà on hi havia una escola popular hi hagi una escola oficial... jo seria partidari que l'Estat posés l'escola pública disponible a tot arreu però no una escola pública de ciutat sinó l'escola pública comunitària que és la que està inspirant el moviment d'educació popular.

problemes d'aritmètica, l'ensenyament de les ciències naturals,... No parlarem d'un animal que no existeix en el medi sinó que tractarem d'estudiar a fons un animal propi i els animals més o menys respiren i digereixen de la mateixa manera però no es fa amb un animal exòtic sinó amb un animal propi, això és un avantatge important, a més a més que, generalment, aquest ensenyament té d'alguna manera una càrrega ideològica. Aquí al Brasil existeix el moviment dels treballadors sense terra i el moviment té el seu assentament allí mateix on hi ha una comunitat de productors que han ocupat i rebut unes terres i allí sempre hi ha una escola, si no la troben es fa, i naturalment els fills que

tenen uns quants cursos d'ensenyament primari o d'ensenyament secundari i que se'ls fa uns curssets perquè es facin pedagogs com sigui. Això és una limitació ja que si fossin mestres amb més cursos naturalment ho farien tal vegada millor, i un altre inconvenient és el que tu senyales: els alumnes passen per la seqüència lògica de cursos i en cert moment acaben la primària. Hi ha països on per treballar s'exigeix un certificat d'ensenyament primari. Qui dona aquest certificat d'ensenyament primari? Hi ha països on això s'ha resolt amb un acord que permet que els alumnes de l'educació popular passin unes proves a l'escola oficial i puguin rebre l'ensenyament secundari amb igual-

MENÚ DIARI

**Ctra. Manacor - Inca, km. 9
Tel. 971 83 02 46
07520 PETRA**

**BATEJOS - NOCES
COMUNIONS
MENJARS D'EMPRESA**

tat però en altres casos com en l'alfabetització dels adults, això no té la menor importància. Per als adults tot el que puguin aprendre no només en les tradicions escolars, sinó també en agricultura, en salut, en organització comunitària, etc., tot això no necessita ni diplomes, ni certificats, ni exàmens, significa que es visqui, naturalment. De manera que hi ha un problema, el nou enteniment és que aquest moviment d'educació popular que es justifica quan no hi ha escola, quan hi ha una guerra o una situació de violència, quan desapareix la

mundial i de solidaritat amb el pobles d'Amèrica Llatina i jo hi estic ficat i hi faig coses, de manera que una part de la meva jornada de treball va per aquí, que és una activitat comunitària, on hi ha molta gent catalana i també companys d'Amèrica Llatina. De vegades em conviden a fer xerrades, sobre aquestes coses que parlem aquí, sobre com està l'educació al món i jo no parlo mai de l'educació a Catalunya perquè no l'he viscuda, en canvi del que passa al món és més o menys fàcil està informat. I una altra activitat és que sóc un ciuta-

Fa poc vaig fer una xerradeta a Menorca convidat pel Fons Menorquí de Solidaritat i vaig quedar admirat que una illa tan petita tengués molta més pràctica de solidaritat que a tot Catalunya, era tan impressionant, que vaig quedar admirat i content d'haver estat convidat.

falta d'escola i la violència, desapareix el problema i llavors el que necessiten és que allà on hi havia una escola popular hi hagi una escola oficial, però el que és desitjable és que aquesta escola oficial tenguí l'esperit de l'escola popular. És a dir, jo seria partidari de l'oficialització progressiva, que l'Estat posés l'escola pública disponible a tot arreu però no una escola pública de ciutat sinó l'escola pública comunitària que és la que està inspirant el moviment d'educació popular.

PIS.: I per acabar, com veu la vida? Sobretot les activitats vostres...

MS: Jo estic ocupat amb coses que tenen a veure amb l'educació i fora de l'educació. A Barcelona hi ha un moviment molt important de solidaritat

dà i com a ciutadà també em pronuncio, també surto al carrer, i m'integro en algunes coses, per exemple en una institució molt petita, molt modesta, que no té ni estatuts però que tracta de pensar, de discutir els problemes de la societat contemporània, que es diu la Mesa Cívica per al Drets Socials i treballa els problemes actuals: què és la democràcia? Cap a on ha d'anar la democràcia? Què vol dir participació ciutadana? Quina posició tenim davant d'aquesta situació de violència que avui estem travessant? O sigui aquesta és una activitat com a ciutadà que també porta alguna estoneta.

PIS.: D'això també en fa alguna conferència?

MS: Sí, fa poc vaig fer una xerradeta a Menorca

perquè vam tenir una reunió d'ONG perquè allà hi ha un moviment important de solidaritat, el Fons Menorquí de Solidaritat i vaig quedar admirat que una illa tan petita tengués molta més pràctica de solidaritat que a tot Catalunya, perquè hi ha solidaritat a Catalunya però la que hi havia a Menorca era tan impressionant, en aquella petita illa, que vaig quedar admirat i content d'haver estat convidat.

PIS.: Moltes gràcies! Fins un altre dia!

MS: Molt bé!

Els lemes contra la guerra foren els eixos centrals de la gran caminada